قابلیت پیش‌بینی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان براساس استفاده از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنت

مصطفی باقریان‌فر[1*]، یعقوب لهرابی[1]، دکترسیدحشمت‌الله مرتضوی‌زاده[2]، مهدی جعفری[3]

1. **گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران**
2. **گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، یاسوج، ایران**
3. **گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهیدرجایی، تهران، ایران**

(تاریخ دریافت: 95/10/4، تاریخ پذیرش:95/12/25)

مقالهٔ پژوهشی

چکیده

زمینه: اخلاق حرفه‌ای، شاخه‌ای از اخلاق کاربردی است که پرداختن به آن از ضرورت‌های زندگی در جوامع جدید است. هدف از پژوهش حاضر قابلیت پیش‌بینی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان ادارات آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری براساس استفاده از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنت است.

روش: روش پژوهش، توصیفی – همبستگی بوده و جامعه آماری پژوهش را تمامی کارکنان ادارات آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری در سال 96 – 1395 تشکیل می¬دادند که تعداد آنها بر اساس آمار 895 نفر بود. با استفاده از فرمول کوکران و نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی 268 نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شد. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ آنها به ترتیب 0/92، 0/89 و 0/91 محاسبه شد. روایی صوری پرسشنامه¬ها با استفاده از نظر متخصصان و روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تأیید شد. اطلاعات به‌دست آمده در این پژوهش با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد بین استفاده از ماهواره و اخلاق حرفه‌ای رابطهٔ منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین استفاده از اینترنت و اخلاق حرفه‌ای کارکنان رابطهٔ منفی وجود دارد.

نتیجه‌گیری: هرچه قدر کارکنان از ماهواره و اینترنت بیشتر استفاده کنند، اخلاق حرفه‌ای آنها در اداره کمتر می‌شود.

کلید واژگان: *اخلاق حرفه‌ای، اینترنت، برنامه‌های ماهواره‌ای، آموزش و پرورش*

سرآغاز

امروزه یکی از مهم‌ترین متغیرها در موفقیت نیروی سازمانی و سازمان‌ها که شناخته شده، اخلاق[1] است. حاکمیت اخلاق به گونه‌ای است که به میزان بسیار چشمگیری سازمان را جهت کاهش تنش‌ها و توفیق در تحقق اهداف یاری می‌رساند و لذا داشتن اخلاق حرفه‌ای[2] در سازمان‌ها به منزله یک مزیت رقابتی مطرح می‌باشد. هر حرفه و شغلی اصول و معیارهای اخلاقی خاص خود را دارا است که آگاهی افراد از این اصول، جهت انجام مسئولیت خود در حرفه موردنظر به نحو احسن ضروری است(1). در این میان، نقش رعایت اخلاق در تمام شئون سازمان و تأثیر آن برکارایی و اثربخشی سازمان، مورد توافق محققان قرار گرفته است و رفتار اخلاقی تأثیر زیادی بر روی فعالیت‌ها و نتایج سازمان دارد، زیرا بهره‌وری را افزایش داده، ارتباطات را بهبود بخشیده و میزان خطرپذیری را کاهش می‌دهد (2).

اخلاق حرفه‌ای یکی از مسائل اساسی برای همه جوامع بشری است و عبارت است از صفات، ویژگی‌ها، قواعد اخلاقی، آئین‌نامه‌ها و منشورهای اخلاقی که با تکیه بر ارزش‌ها افراد را در مشاغل و در حرفه‌هایشان به‌سوی انجام درست وظایف و کارها هدایت می‌کند و از ارتکاب خطا بازمی‌دارد و در موضوعاتی چون صداقت[3]، عدالت و انصاف[4]، مسئولیت‌پذیری[5]، همدلی و احترام[6]، حفظ کرامت انسانی[7]، اعتماد[8]، وفاداری[9] و... تجلی پیدا می‌کند (3). علم اخلاق[10] از قرن‌ها قبل از میلاد مسیح در مشاغل و حرف گوناگون وارد شده است. اولین قانون تدوین شده در زمینه اخلاق حرفه‌ای به سوگندنامه پزشکی بقراط در یونان باستان برمی‌گردد که در آن وظایف و مسئولیت‌های اخلاقی پزشکان مشخص‌شده بود (4). علم اخلاق علمی است که از صفات و رفتار اختیاری انسان بحث می‌کند و او را با فضایل و رذایل اخلاقی آشنا می‌سازد تا بتواند صفات فاضله را کسب کرده، از رذایل بپرهیزد و بدین وسیله سعادت خود را تکمیل نماید و کارهایی از او سر زند که موجب ستایش اجتماع شود(5).

اگر در سازمانی ارزش‌های اخلاقی رعایت شود، نیروی انسانی آن

* نویسنده مسؤول؛ نشانی الکترونیکی: mostafab178 @ gmail.com

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

سازمان وفادار به ارزش‌های سازمانی و تمایل به حفظ عضویت در سازمان خواهند داشت و با تمام تلاش و کوشش خود، فراتر از وضعیت تعیین‌شده در چارچوب شرح شغل فعالیت می‌نمایند. افزایش بهره‌وری و کارایی، بهبود کیفیت و جلوگیری از فساد ازجمله مهم‌ترین آثار اخلاق حرفه‌ای است (6). اصول و معیارهای اخلاقی همانند چتری بر بالای سایر علوم، سایه گسترانیده است تا از آسیب‌رسانی و انحراف هر کدام از شاخه‌های علم، بر جامعه انسانی جلوگیری کند(8). صاحب‌نظران صداقت، مسئولیت‌پذیری، عدالت و انصاف، همدلی و احترام به حقوق دیگران را پاره‌ای از خصوصیات افراد پایبند به اخلاق حرفه‌ای عنوان می‌کند (9).

یکی از عوامل مهم که امروزه با توجه به تغییرات بروز اطلاعات بر اخلاق تأثیر دارد رسانه‌های نوین از جمله ماهواره و اینترنت می‌باشد. گرایش آحاد جامعه جهت استفاده از برنامه‌های ماهواره‌ای و ناهماهنگی سازمان‌ها جهت بهره‌برداری یا جمع‌آوری ماهواره، موجب رشد قارچ گونه آن در سطح جامعه شده است (10). نتایج یافته‌های حاصل از مطالعات و نظرسنجی‌ها و سمینارها حاکی از آن است که تلویزیون‌های ماهواره‌ای زیر نفوذ و با مدیریت کشورهای سرمایه‌دار و سلطه‌طلب اداره می‌شوند، می‌توانند با ارائه اطلاعات و دست‌کاری در محتوای برنامه‌ها، تغییرات و دگرگونی‌هایی در الگوهای ذهنی و عینی رفتار مصرف‌کنندگان خود ایجاد کنند (11).

همچنین اینترنت توانسته با ورود خود به سرعت به یکی از ابزارهای لازم زندگی تبدیل شود. تا جایی که حذف آن از امور روزمره زندگی امری اجتناب‌ناپذیر است. این تغییر را می‌توان با اختراع تلفن در اوایل قرن بیستم و در دهه پنجاه مقایسه کرد. اینترنت بشارت‌گر کم کردن فاصله‌ها و گسترش روابط میان آدمیان شده است. تکنولوژی‌های نوین ارتباطی که امکان هم‌زمان و نامحدود افراد را فارغ مکان قرار قرارگیری آنان در جهان جدید فراهم ساخته است، عامل تولد جهان جدیدی است که با عنوان «جهان مجازی» معرفی شده است (12). پژوهش‌های پارکز و فلوید نشان داد که «فضای مجازی[11]» یک کارگاه هویتی ایجاد می‌کند که در آن افراد مهارت‌های اجتماعی را فرا گرفته و آنها را تمرین می‌کنند. بعضی شرکت‌کنندگان در این پژوهش گزارش کردند که هویت بر خط به آنها اجازه می‌دهد که بر احساس خجالت خود در ارتباط با رو در رو فائق آیند. افراد خجالتی ادعا می‌کنند که اینترنت برای آنها فرصت ارتباط با دیگران را فراهم می‌کند و در همان زمان قادر خواهند بود تا مهارت‌های اجتماعی و اعتمادی را به دست آورند که رشد ارتباطات رودررو را باعث خواهد شد. در واقع اینترنت افراد را قادر می‌کند تا احساسات خود را با آرامش و راحتی بیان کنند (13،14).

در این میان، نتایج پژوهشی نشان داد که کارکنان کتابخانه‌ها و اطلاع‌رسان‌ها از اصول اخلاق حرفه‌ای بسیار بالایی برخوردار هستند. همچنین در همه مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای عملکرد آنها بالاتر از حد قابل قبول بوده است (15). نتایج پژوهش‌های دیگری در همین راستا قابل استناد است (16، 17). نتایج پژوهشی نشان داد که گسترش فضاهای مجازی اینترنتی مانند سایر انواع دیگر تحولات و پیشرفت‌ها، پیامدها و آثار مثبت و منفی گوناگونی را در زمینه آداب و اخلاق زندگی خانوادگی کاربران این‌گونه فضاها ایجاد کرده است. از جمله پیامدهای مثبت فضای مجازی اینترنتی، تسهیل و تسریع ارتباطات و تبادل اطلاعات می‌باشد (18). نتایج پژوهش‌های دیگری نشان داد که اخلاق حرفه‌ای به دلیل این‌که متخصصان تنها با تسلط بر کار و فعالیت حرفه‌ای خود و فلسفه و نقش آن در زندگی مردم، به درک اخلاقی نائل می‌آیند و عینیت‌گرایی و بی‌طرفی علمی و عدم جانب‌داری سیاسی که مهم‌ترین اصل اساسی علم و فناوری است، در رابطه با اخلاق علمی حرفه‌ای مورد تائید قرار گرفته است (19، 20).

با توجه به اهمیت مطالبی که ذکر آن رفت و نقش اهمیت اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها، که به صورت یک مسئولیت اجتماعی در آمده و باعث رشد و بالندگی سیستم و سازمان می‌گردد و هر سازمان برای توسعه، پویایی و پایدار بودن نیاز به اخلاق حرفه‌ای دارد (21) که توسط مدیران و کارکنان به اشتراک گذاشته شده و به منافع سازمان کمک می‌کند، ضرورت انجام پژوهش حاضر را ایجاب می‌کند. تأثیر اینترنت و ماهواره بر روابط اجتماعی انسان‌ها، گستره‌ای فراتر از ابعاد فردی را در برگرفته است تا آنجا که در هنگام وقوع بلایای طبیعی و فجایع انسانی، عاملی مهم در انعکاس عواطف و احساسات انسانی به شمار می‌آید. در هر یک از این دو رویداد، اینترنت علاوه‌بر ایفای نقش اطلاع‌رسانی خود، رسانه‌ای مهم در اعلام موجودیت گروه‌های مختلف اجتماعی، برای حمایت از آسیب‌های به‌وجود آمده در این حوادث بود. اگرچه اینترنت و همه رسانه‌های اجتماعی دارای مزایای متعددی برای کاربران فراهم کرده است، لیکن استفاده از آنها ممکن است خطراتی را برای کاربران به همراه داشته باشد و لطمه‌ای بزرگ به اخلاق کاربران خود وارد نماید. با این اوصاف، هدف از پژوهش حاضر این است که تا مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان ادارات آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری را براساس برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنت پیش‌بینی نماید.

روش

روش پژوهش با توجه به ماهیت متغیرها از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه آماری پژوهش را تمامی کارکنان ادارات آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری در سال تحصیلی 96 - 1395 تشکیل می‌دهند که بر اساس آخرین آمار و اطلاعات منتشرشده از سوی سازمان آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری 895 (119 زن و 776 مرد) نفر است که با استفاده از فرمول کوکران 268 نفر انتخاب شد. برای انتخاب نمونهٔ معرف از جامعه مزبور، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی استفاده‌شده است. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه نمونهٔ به شرح زیر است:

86/57 درصد از گروه نمونهٔ را مردان و 13/43 درصد را زنان و بیش از نیمی از آنها را افراد بیش از 20 سال سابقه کار تشکیل می‌دادند (58/9 درصد). برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه زیر استفاده شد.

الف) پرسش‌نامه اخلاق حرفه‌ای: این پرسشنامه دارای 7 مؤلفه و 30 گویه است؛ که مؤلفه‌های آن شامل: صداقت، عدالت، احترام،

مقالهٔ پژوهشی
فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سیزدهم، شماره 3، 1397

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

مسئولیت‌پذیری، قانون مداری، وفاداری، حفظ کرامت انسانی است. جهت تعیین روایی پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای از روایی صوری و محتوایی استفاده شد. برای تعیین پایایی پرسشنامه، از آلفای کرونباخ استفاده شده که در این پژوهش ضریب آن 0/91 بدست آمد. همچنین برای هر یک از خرده مقیاس‌های صداقت (0/85)، عدالت (0/79)، احترام (0/90)، مسئولیت‌پذیری (0/81)، قانون مداری (0/93)، وفاداری (0/94) و حفظ کرامت انسانی (0/87) بدست آمد.

ب) پرسشنامه محقق ساخته میزان استفاده کارکنان از اینترنت و برنامه‌های ماهواره‌ای: نحوه ساخت این پرسشنامه بدین صورت بود که گویه‌های این پرسشنامه براساس ادبیات پژوهش و نظرات صاحب‌نظران و با توجه به اهداف پژوهش تدوین شد. بدین معنی که ابتدا بر اساس ادبیات پژوهش گویه‌های مرتبط و متناسب با متغیرها تدوین و سپس گویه‌های تدوین شده در اختیار صاحب‌نظران این حوزه قرار داده شد که سرانجام گویه‌های مورد توافق حفظ و گویه‌های که توافقی بر روی آنها وجود نداشت حذف شد. همچنین این پرسشنامه‌ها در پژوهشی مورد تایید قرار گرفته است (24). روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط متخصصان تائید شد. همچنین از روایی سازه نیز بهره گرفته شد؛ بنابراین برای مشخص نمودن این‌که آیا متغیرهای اصلی پژوهش به‌درستی توسط عوامل فرعی (مؤلفه‌ها) سنجیده می‌شوند، از تحلیل عاملی مرتبه اول استفاده شد که نتایج آن در زیر گزارش‌شده است:

جدول 1: تحلیل عاملی تأییدی گویه‌های مربوط به برنامه‌های ماهواره‌ای و اینترنت

متغیر	گویه‌ها	بارعاملی	واریانس تبیین شده	ضریب آلفا
برنامه‌های ماهواره‌ای	تا چه اندازه از ماهواره برای دریافت برنامه‌های خبری استفاده می‌کنید؟	0/86	0/86	0/89
	تا چه اندازه از ماهواره برای تماشای فیلم‌های سینمایی و سریال‌ها استفاده می‌کنید؟	0/85		
	تا چه اندازه از ماهواره برای تماشای برنامه‌های علمی و آموزشی استفاده می‌کنید؟	0/90		
	تا چه اندازه از ماهواره برای تماشای برنامه‌های ورزشی و سرگرم‌کننده استفاده می‌کنید؟	0/82		
اینترنت	میزان استفاده از سایت‌های فارسی	0/91	0/89	0/92
	میزان استفاده از سایت‌های غیرفارسی	0/88		
	چت کردن	0/85		
BST= 6102/163	**KMO= 0/926**	**Sig = 0/000**		

ضریب محاسبه شده پایایی برای پرسش‌نامه‌های استفاده از اینترنت «0/917» و برنامه‌های ماهواره‌ای «0/89» به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی(همبستگی پیرسون و تی مستقل) صورت گرفته است.

یافته‌ها

یافته‌های جدول (2) نشان می‌دهد که میانگین مؤلفه‌های صداقت 3/50، عدالت 3/20، احترام 3/94، مسئولیت‌پذیری 3/96، قانون‌مداری 3/38، وفاداری 3/65، حفظ کرامات انسانی 3/46 و اخلاق حرفه‌ای 3/48 بدست آمده است. همچنین میزان t و سطح اطمینان و مطلوبیت اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن به شرح ذیل می‌باشد:

مولفه صداقت (49/1، 0/01> p، مطلوب)، عدالت (49/67، 0/01> p، مطلوب)، احترام (51/52، 0/01> p، مطلوب)، مسئولیت‌پذیری (40/10، 0/01> p، مطلوب)، قانون مداری (43/15، 0/01> p، مطلوب)، وفاداری (47/92، 0/01> p، مطلوب)، حفظ کرامت انسانی (42/22، 0/01> p، مطلوب) و اخلاق حرفه‌ای (57/46، 0/01> p، مطلوب). این نتایج نشان دهندهٔ مطلوب و معنادار بودن اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن در بین کارکنان آموزش و پرورش بوده است.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

جدول 2: نتایج تحلیل وضعیت اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	t	sig	مطلوبیت
صداقت	3/50	0/72	49/1	0/000**	مطلوب
عدالت	3/20	0/65	49/67	0/000**	مطلوب
احترام	3/94	0/78	51/52	0/000**	مطلوب
مسئولیت‌پذیری	3/96	0/86	40/10	0/000**	مطلوب
قانون‌مداری	3/38	0/79	43/15	0/000**	مطلوب
وفاداری	3/65	0/77	47/92	0/000**	مطلوب
حفظ کرامات انسانی	3/46	0/83	42/22	0/000**	مطلوب
اخلاق حرفه‌ای (کلی)	3/48	0/65	57/46	0/000**	مطلوب

یافته‌های جدول (3) نشان می‌دهد 18/5 درصد پاسخ‌گویان به میزان متوسط تا خیلی زیادی از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای برای دریافت برنامه‌های خبری؛ 10/7 درصد پاسخگویان به میزان متوسط تا خیلی زیادی از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای برای تماشای فیلم‌های سینمایی و سریال‌ها؛ 20/4 درصد پاسخگویان به میزان متوسط تا خیلی زیادی از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای برای تماشای برنامه‌های علمی و آموزشی و 15/5 درصد پاسخگویان به میزان متوسط تا خیلی زیادی از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای برای تماشای برنامه‌های ورزشی و سرگرم‌کننده استفاده می‌کنند. همچنین تحلیل داده‌های جدول 4 حاکی از این است که براساس توزیع درصدهای مربوطه 60/2 درصد پاسخگویان به میزان متوسط تا خیلی زیادی از سایت‌های فارسی استفاده کرده‌اند که درصد زیادی محسوب می‌شود. همچنین درصد فوق برای افرادی که به بررسی سایت‌های غیرفارسی و یا چت کردن پرداخته‌اند، به ترتیب 24/3 و 23/3 درصد بوده است که بیانگر تفاوت قابل ملاحظه این نوع استفاده از اینترنت با درصد استفاده از سایت‌های فارسی زبان است. براساس توزیع درصدی می‌توان گفت استفاده از اینترنت به عنوان یک ابزار ارتباطی نوین به شدت در بین کارکنان رایج شده است.

جدول 3: دیدگاه کارکنان در خصوص استفاده از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای

گویه‌ها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	به هیچ وجه
	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
تا چه میزان از ماهواره برای دریافت برنامه‌های خبری استفاده می‌کنید؟	3/9	6/8	7/8	16/5	65/0
تا چه میزان از ماهواره برای تماشای فیلم‌های سینمایی و سریال‌ها استفاده می‌کنید؟	0/0	4/9	5/8	10/7	78/6
تا چه میزان از ماهواره برای تماشای برنامه‌های علمی و آموزشی استفاده می‌کنید؟	2/9	0/0	17/5	12/6	67/0
تا چه میزان از ماهواره برای تماشای برنامه‌های ورزشی و سرگرم‌کننده استفاده می‌کنید؟	0/0	5/8	9/7	15/5	68/9

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

جدول 4: دیدگاه کارکنان در خصوص استفاده از برنامه‌های ماهواره

گویه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	به هیچ وجه
	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
استفاده از سایت‌های فارسی	20/4	24/3	15/5	24/3	15/5
استفاده از سایت‌های غیرفارسی	2/9	4/9	16/5	14/6	61/2
چت کردن	2/9	5/8	14/6	21/4	55/3

داده‌های مندرج در جدول (5) نشان می‌دهد که همبستگی اینترنت با اخلاق حرفه‌ای (0/20 -) و با مؤلفه‌های صداقت (0/23-)، عدالت (0/24-) و وفاداری (0/29 -) منفی و معنی‌دار و همچنین رابطه ماهواره با مؤلفه‌های صداقت (0/22-) و عدالت (0/31-) منفی و معنادار و با اخلاق حرفه منفی و غیرمعنی دار بدست آمده است.

جدول 5: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون

مولفه‌ها	ابعاد اخلاق حرفه‌ای							اخلاق حرفه‌ای کل
	صداقت	عدالت	احترام	مسئولیت‌پذیری	قانون‌مداری	وفاداری	حفظ کرامات انسانی	
اینترنت	-0/23*	-0/24*	0/05	-0/08	0/07	-0/29**	0/21*	-0/20*
ماهواره	-0/22*	-0/31**	0/03	-0/07	0/08	-0/16	0/09	-0/11

** P<0/01 * P<0/05

به منظور برآورد مقدار تغییرپذیری اخلاق حرفه‌ای پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از برنامه‌های ماهواره و اینترنت از آزمون رگرسیون چند متغیری استفاده شد که یافته‌های آن در جدول‌های (6) و (7) ارائه شده است.

جدول 6: پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای و ابعاد آن براساس مؤلفه برنامه‌های ماهواره‌ای

نام متغیر	R	R2	Ad R2	Std. Error	B	Beta	T	F	Sig
صداقت	-0/221	0/049	0/039	0/823	-0/257	-0/221	-2/277	5/18	0/025*
عدالت	-0/312	0/098	0/080	0/806	-0/342	-0/266	-2/32	5/40	0/022*
احترام	0/03	0/0009	0/027	0/829	-0/088	-0/081	-0/54	1/56	0/59
مسئولیت‌پذیری	-0/07	0/0049	0/034	0/826	-0/293	-0/300	-2/20	1/89	0/030*
قانون‌مداری	0/08	0/0064	-0/004	0/842	-0/012	-0/11	-0/094	0/874	0/92
وفاداری	-0/16	0/025	0/006	0/838	-0/213	-0/196	-1/341	1/32	0/183
حفظ کرامات انسانی	0/09	0/0081	-0/002	0/841	-0/091	-0/090	-0/912	0/832	0/36
اخلاق حرفه‌ای کل	-0/11	0/012	0/122	0/787	-0/565	-0/413	-2/41	5/81	0/018*

بر اساس داده‌های جدول (6) می‌توان گفت متغیر استفاده از ماهواره توانسته است 4/9، 9/8، 0/09، 0/49، 0/64، 2/5، 0/81 و 1/2 درصد از واریانس ابعاد صداقت، عدالت، احترام، مسئولیت‌پذیری، قانون مداری، وفاداری، حفظ کرامت انسانی و اخلاق حرفه‌ای را تبیین نمایند. دیگر رسانه ارتباطی مهمی که استفاده روزافزونی در بین کارکنان دارد اینترنت است. به منظور برآورد تأثیر این متغیر بر اخلاق حرفه‌ای پاسخگویان و ابعاد آن نیز از آزمون رگرسیون دو متغیره استفاده شد که داده‌های حاصل از آن در جدول 7 منعکس شده است.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

جدول 7: پیش‌بینی اخلاق حرفه‌ای و ابعاد آن براساس مولفه اینترنت

نام متغیر	R	R2	Ad R2	Std. Error	B	Beta	T	F	Sig
صداقت	-0/23	0/052	0/065	0/222	-0/017	-0/013	-0/076	2/016	0/061
عدالت	-0/24	0/058	0/075	0/177	-0/281	-0/191	-1/681	2/375	0/035*
احترام	0/05	0/0025	0/057	0/184	-0/141	-0/114	-0/77	2/243	0/056
مسئولیت‌پذیری	-0/08	0/0064	0/061	0/173	-0/112	-0/100	-0/75	2/668	0/037*
قانون‌مداری	0/07	0/0049	0/066	0/160	-0/145	-0/120	-1/025	3/378	0/021*
وفاداری	-0/29	0/084	0/065	0/218	-0/367	-0/295	-2/085	4/55	0/013*
حفظ کرامات انسانی	0/21	0/044	0/034	0/181	-0/241	-0/209	-2/146	4/605	0/034*
اخلاق حرفه‌ای	-0/20	0/04	0/038	0/941	-0/044	-0/028	-0/171	2/94	0/86

یافته‌های مندرج در جدول (7) نشان می‌دهد که متغیر استفاده از اینترنت توانسته است 5/2، 5/8، 0/25، 0/64، 0/49، 8/4، 4/4 و 4 درصد از واریانس ابعاد صداقت، عدالت، احترام، مسئولیت‌پذیری، قانون مداری، وفاداری، حفظ کرامت انسانی و اخلاق حرفه‌ای را تبیین نمایند.

همچنین یافته‌های جدول (8) نشان می‌دهد اخلاق حرفه‌ای، استفاده از برنامه‌های ماهواره و اینترنت در بین کارکنان زن و مرد تفاوت معناداری وجود ندارد ($p <0/01$).

جدول 8. نتایج آزمون t مستقل

متغیرها	میانگین مردها	میانگین زن‌ها	f	Sig
اخلاق حرفه‌ای	3/49	3/45	3/60	0/816
برنامه‌های ماهواره	0/49	0/65	2/56	0/385
برنامه‌های اینترنت	0/96	0/95	0/093	0/674

بحث

این پژوهش با هدف قابلیت پیش‌بینی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای کارکنان ادارات آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری بر اساس استفاده از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنت بود. رعایت اخلاق حرفه‌ای در سازمان امری لازم و ضروری است. یکی از نتایج بهبود اخلاق کار در سازمان تنظیم بهتر روابط در سازمان است که باعث افزایش جو تفاهم در سازمان و کاهش تعارضات بین افراد و گروه‌ها می‌شود. نتایج جدول 2 نشان داد که وضعیت اخلاق حرفه‌ای کارکنان آموزش و پرورش و ابعاد آن نسبت به نمره ملاک در نظر گرفته مطلوب می‌باشد. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های انجام شده همسو می‌باشد (15، 16، 17). نتایج این پژوهش‌ها نشان دادند که کارکنان از وضعیت اخلاق حرفه‌ای مطلوبی برخوردار هستند. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که جامعه، آموزش و پرورش را به عنوان یک الگو در نظر می‌گیرند و باید کارکنان آن از اخلاق حرفه‌ای بالایی برخوردار باشند. رعایت اخلاق حرفه‌ای به نوعی به رعایت اخلاق در سطح جامعه و در میان مردم منجر می‌شود. اخلاق حرفه‌ای در سازمان آموزش و پرورش می‌تواند منافعی از جمله بهبود روابط بین کارکنان و ارباب رجوع، ارتقاء جو تفاهم و کاهش تعارضات، افزایش تعهد و مسئولیت‌پذیری[12] بیشتر کارکنان، کاهش هزینه‌های ناشی از کنترل، افزایش سودآوری و بهبود مزیت‌های رقابتی و توفیق سازمانی را می‌توان نام برد. همچنین با توجه به نقش بسیار حیاتی و فزاینده سازمان آموزش و پرورش در جوامع امروزی، انتظارات جوامع، به خصوص جوامع پایبند به ارزش‌های اخلاقی[13] و اسلامی مثل کشور ما، از این ارگان نیز افزایش یافته است. عدم اخلاق حرفه‌ای مناسب کارکنان به اعتماد ارباب رجوع لطمه می‌زند و به چالش بسیار بزرگی در سازمان منجر می‌شود. در واقع، بی‌توجهی سازمان‌ها به این مسائل و عدم رعایت اصول اخلاقی از سوی آنها می‌تواند مشروعیت سازمان و فعالیت‌های کارکنان را زیر سؤال ببرد، در نتیجه، منفعت و موفقیت سازمانی را تحت تأثیر قرار دهد.

نتایج جدول 3 نشان داد که کارکنان آموزش و پرورش استان چهارمحال بختیاری از برنامه‌های ماهواره‌ای به میزانی خیلی کمی استفاده می‌کنند. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهشی انجام گرفته همخوان می‌باشد (18). در تبیین این نتایج می‌توان گفت کارکنان آموزش و پرورش تمایل چندانی به استفاده از ماهواره را ندارند؛ چرا که آگاهی کامل از معایب و اثرات آن بر روی فرزندان خود و نسل‌های آینده دارند. نفوذ برنامه‌های ماهواره‌ای در قوت بخشیدن به ارزش‌های

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

مدرنی همچون مادی‌گرایی[14]، فردگرایی[15]، آزادی‌های نامحدود و کامیابی به هر قیمتی مؤثر می‌باشد که باعث تغییر ارزش‌های سنتی و گاه ایجاد تضاد ارزشی در بین خانواده به واسطه تغییر ارزش‌ها در یکی از افراد خانواده خواهد شد و احتمال نابهنجاری‌های مختلفی از جمله اعتیاد به مواد مخدر در بین فرزندان خانواده، خیانت یکی از زوجین و خدشه‌دار شدن اعتماد یکی از زوجین، شرم، طلاق یکی از زوجین، داشتن روابط نامشروع، خوش‌گذرانی نامشروع، افسردگی، ناتوانی، بی‌حجابی و ... شود. همچنین نتایج این جدول نشان داد که بیش از 66 درصد از کارکنان آموزش و پرورش از ماهواره استفاده نمی‌کنند. کارکنان در صورتی از ماهواره استفاده می‌کنند که از اخبار روز و جهان اطلاع پیدا کنند. شبکه‌های ماهواره‌ای به گونه خاصی نوعی رفتار و فرهنگ غربی را به صورت اشاعه‌گری بازنمایی می‌کنند و آنها را به صورت کالاهای نمادین فرهنگی در اختیار مخاطب قرار می‌دهند. این نوع فرهنگ عرضه شده توسط ماهواره‌ها بعد از مدتی تبدیل به مد می‌شود و مخاطبان بدون مقاومت از این نوع فرهنگ الگوبرداری می‌کنند. مد روز بودن هم نشانگر تعلق داشتن و عضویت است که هویت اجتماعی فرد را تحکیم می‌بخشد و در عین حال به افراد اجازه می‌دهد خود را از دیگران متمایز کنند.

نتایج جدول 4 پژوهش نشان داد که کارکنان به میزان زیادی از سایت‌های فارسی زبان استفاده می‌کنند؛ اما از سایت‌های غیرفارسی به میزان خیلی کمی استفاده می‌کنند. در تبیین این نتایج می‌توان گفت کارکنان آموزش و پرورش فقط از این سایت‌ها برای کار خود استفاده می‌کنند و کاربرد دیگری ندارند. به نظر می‌رسد از دلایل دیگر، محدودیت استفاده از اینترنت توسط کارکنان به میزان دو ساعت باشد و کارکنان نتوانند بیشتر از ساعت تخصیص داده شده استفاده نمایند. این عامل می‌تواند مانعی برای کارکنان جهت استفاده از سایت‌های غیرفارسی باشد. محققانی دیگر، استفاده از اینترنت را با «تولید محتوا، کیفیت از نظر چندرسانه‌ای بودن، فعالیت‌های تعاملی، فعالیت‌های جمعی، منابع علمی، سطح دسترسی به شبکه و طراحی و زیبایی صفحات و جنبه‌های سرگرمی و هیجان برانگیز بودن محیط یادگیری» مرتبط می‌داند (23). از جمله عوامل دیگر، می‌توان به بافت فرهنگی و اجتماعی که فرد در آن زندگی می‌کند اشاره کرد. همچنین محققانی دیگر، استفاده از اینترنت را با «سبک، فضا و محیط زندگی فرد» مرتبط می‌داند (22).

نتایج جدول 5 پژوهش نشان داد بین اخلاق حرفه‌ای و اینترنت رابطه منفی و معناداری وجود. این نتایج با نتایج پژوهش‌های انجام شده همخوان می‌باشد (14، 8). در تبیین این نتایج می‌توان گفت هر چه کارکنان از اینترنت استفاده کنند به نسبت نتیجه بدست آمده، اخلاق حرفه‌ای آنها کاهش می‌باشد. اگرچه به نظر می‌رسد کارکنان آموزش و پرورش فقط از سایت‌های فارسی زبان به خصوص سایت‌های آموزش و پرورش استفاده می‌کنند. این سایت‌ها تنها اخبار مربوط به آموزش و پرورش، مطالب آموزشی، فیش حقوقی و اطلاعات پرسنلی را در اختیار کارکنان قرار می‌دهد. از دیگر نتایج جدول 5 پژوهش رابطه منفی بین اخلاق حرفه‌ای و ماهواره می‌باشد. این نتایج با نتایج پژوهش‌های انجام گرفته همسو می‌باشد (24، 14). در تبیین این نتایج می‌توان گفت استفاده از برنامه‌های ماهواره‌ای بخصوص شبکه‌های کشورهای غربی ممکن است آسیب‌های جدی بر اخلاق جامعه به‌ویژه نسل جوان ما داشته باشد. نتایج جدول 6 و 7 پژوهش نشان داد که تنها 4 درصد از اخلاق حرفه‌ای کارکنان آموزش و پرورش را می‌توان با استفاده متغیر استفاده از برنامه‌های ماهواره‌ای پیش‌بینی کرد. همچنین درصد بسیاری کمی از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای را می‌توان با استفاده از برنامه‌های اینترنت تبیین کرد. نتایج جدول 8 پژوهش نشان داد که در بین نظرات کارکنان زن و مرد آموزش و پرورش در مورد اخلاق حرفه‌ای و میزان استفاده از اینترنت و برنامه‌های ماهواره‌ای تفاوت معناداری وجود ندارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت نظرات کارکنان مرد و زن در ارتباط با متغیرهای اخلاق حرفه‌ای، اینترنت و ماهواره یکسان است. کارکنان به این باور رسیده‌اند که استفاده نکردن از برنامه‌های ماهواره‌ای و سایت‌های غیرفارسی بر اخلاق حرفه‌ای آنها تأثیر بسزایی دارند. در نهایت با عنایت به نتایج بدست آمده پیشنهاد می‌شود: در سازمان، منشور اخلاق برای کارکنان تدوین و اجرایی شود تا کارکنان به اصول اخلاقی پای‌بند باشند. همچنین آموزش و پرورش به منظور اطلاع‌رسانی، آشنا نمودن و آگاهی دادن به کارکنان در مورد فناوری‌های جدید به ویژه مزایا و معایب اینترنت و شبکه‌های ماهواره‌ای، جلسات و کلاس‌های آموزشی برگزار نماید. به عبارتی دیگر نحوه استفاده مناسب از ماهواره و اینترنت از طریق علمی و آموزش در سازمان‌ها و ادارات، مدارس و دانشگاه فرهنگیان به کارکنان به ویژه کارکنان با سابقه کمتر و دارای سن کمتر گفته شود و آنها را با خطرات رفتاری، اخلاقی و استفاده‌های نامناسب، غیرضروری و زائد آشنا سازد و مبانی ارزشی، اخلاقی و ایجاد خودکنترلی و خود ایمنی را در آنها تقویت نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود جهت کاهش اثرات منفی این رسانه‌ها، تدابیری جهت افزایش تفکر انتقادی در کارکنان که جنبه شناختی و شخصیتی دارد و اثراتی که این رسانه‌ها دارند، توسط سازمان آموزش و پرورش اندیشیده شود. مهم‌ترین محدودیت این مطالعه عدم تکمیل پرسشنامه‌ها توسط برخی شرکت‌کنندگان بود.

نتیجه‌گیری

به هر حال با توجه به شرایط حساس کنونی و اینکه نظام استکبار با اهداف و برنامه‌ریزی که برای از بین رفتن جوانان ما و نظام ما از طریق منعکس کردن برنامه‌هایی در ماهواره و اینترنت انجام می‌دهد و همچنین شبکه‌های ماهواره‌ای اکثر اوقات به تلقین ارزش‌ها و هنجارهایی می‌پردازند که بر اساس فرهنگ دینی و ایرانی کشورمان نمی‌باشد، به عنوان مثال برنامه‌هایی که در شبکه (فارسی 1) پخش می‌شود، به طور کلی حول چند موضوع کلیشه‌ای خاص (از جمله بهنجارسازی روابط آزاد زن و مرد و ...) است. از این رو، کارکنان ما باید هوشیار باشند که فریب حیله‌های برنامه‌های گمراه‌کننده رژیم طاغوتی

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

و فاسد را نخوردند؛ چراکه ممکن است از طریق منعکس کردن این برنامه، بر اخلاق آنان تأثیر بگذارد. اخلاق حرفه‌ای دارای بار و ارزش والایی است که رعایت آنها در سازمان‌ها و هنجارهای اجتماعی، نقش‌آفرین است و این قدرت را برای فرد در یک سازمان فراهم می‌کند که خود کنترل و خود بهبودگر شوند. رعایت اخلاق حرفه‌ای ضمن اینکه قابلیت سازمان‌ها را در کسب و کار افزایش می‌دهد هزینه‌های سازمان و جامعه را کاهش می‌دهد. افراد در جامعه برای اینکه خدمات‌رسانی مفید و همچنین افزایش توانایی برای انجام کار خود با استانداردهای بالا داشته باشند باید اخلاق حرفه‌ای را در خود نهادینه کنند. کارکنان با داشتن اخلاق حرفه‌ای، ارزش‌ها و باورهای درست اخلاقی به این باور خواهند رسید که رشد فکری و شغلی‌شان مستلزم داشتن اخلاق حرفه‌ای است. بنابراین هرچه قدر اخلاق حرفه‌ای در سازمان توسعه یابد، به میزان بسیار چشمگیری از تنش‌های سازمانی کاسته شده و سازمان در نیل به اهدافش توفیق خواهد یافت. همچنین تأثیر چشمگیری بر فعالیت‌ها و نتایج سازمان دارد. افزایش بهره‌وری، بهبود ارتباطات، کاهش میزان ریسک، تسهیل جریان اطلاعات و ... را می‌تواند به دنبال داشته باشد.

ملاحظه‌های اخلاقی

از ملاحظه‌های اخلاقی پژوهش حاضر این بود که توضیحاتی از جمله اطمینان بخشی به آزمودنی‌ها در خصوص محرمانه بودن اطلاعات به‌دست‌آمده و دادن آزادی برای شرکت در پژوهش که از نکات رعایت شده اخلاق پژوهش باشد، گفته شد.

سپاسگزاری

پژوهشگران پژوهش بر خود واجب می‌دانند از تمامی مدیران ارشد و میانی و کارکنان ادارات آموزش و پرورش مناطق چهارمحال و بختیاری که در این تحقیق ما را یاری نمودند تقدیر و تشکر به عمل آورند.

واژه‌نامه

1. Ethic	اخلاق
2. Professional Ethic	اخلاق حرفه‌ای
3. Integrity	صداقت
4. Justice and fairness	عدالت و انصاف
5. Responsibility	مسئولیت‌پذیری
6. Empathy and respect	همدلی و احترام
7. Preserve human dignity	حفظ کرامت انسانی
8. Confidence	اعتماد
9. Allegiance	وفاداری
10. Science of Ethic	علم اخلاق
11. Cyberspace	فضای مجازی
12. Responsibility	مسئولیت پذیری
13. Moral Values	ارزش های اخلاقی
14. Objectivism	مادی گرایی
15. Individualism	فردگرایی

References

1. Arasteh H, Jahed H. (2011). Observing ethics in universities and higher education centers: An alternative for improving behaviors. Science Cultivation; 1(2): 31-40. (In Persian).
2. Behroozi M, Qasemi L, Fadaiyan, B. (2014). Individual and organizational factors affecting on the professional ethics: Staff of Bushehr Custom Main Office. Procedia Social and Behavioral Sciences; 143: 325 – 329.
3. Mirkamali SM. (2013). Management philosophy. Tehran: Yastroon Publication. (In Persian).
4. Hosseinian TS. (2006). Ethics in counseling and psychology. Tehran: Physical perfection. (In Persian).
5. Emami M, Razavi SSR. (2013). Ethics in organization and management. Tehran: Publications eloquent. (In Persian).
6. Irfankhani M.(2014). Examine the relationship between organizational health components of professional ethics (Case Study: cultural and religious center of Qom). Payannameh a Graduate of University of Tehran. (In Persian).
7. Farhud DD. (2010). Academic ethics in education. Ethics in Science & Technology; 5 (3, 4). (In Persian).
8. Amiri A. (2011). Globalization of culture and cultural resistance strategies. Studies Mobilization, the Fourteenth Year; (50): 108-181. (In Persian).
9. Tavakoli M. (2014). The effect of Persian-language satellite channels on lifestyle (Case Study: Tehran University students in colleges). [Ph.D thesis]. Tehran: Allameh Tabatabaei University. (In Persian).
10. Mojahed S. (2015). Factors related to the tendency to Persian-language satellite (case study: ages between 18-30 years Zahedan). [Ph.D thesis]. Tehran: University of Allameh Tabatabai. (In Persian).
11. Tsai CL, Lin S. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study. Cyber Psychology and Behavior; 6 (6): 694 – 652.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]

12. Li D, Zhang W, Li X, Zhou Y, Zhao L, Wang W. (2016). Stressful life events and adolescent Internet addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction and the moderating role of coping style. Computers in Human Behavior; 63: 408-415.

13. Salarifar MR. (2010). Domestic violence against women, investigate the causes and treatment approach to Islamic sources. Qom: the Supreme Council of the Seminary, Seminaries Sisters Management Center, Office of Women's Studies, Press Center Hagar. (In Persian).

14. Alipour NM, Moradi, S. (2015). Professional ethics accountant (Libraries, Museums and Documents Center of the Iranian Parliament). National Studies on Librarianship and Information Organization; 26 (4): 166-155. (In Persian).

15. Rezai M, Shabani A, Seiadat S A, Naderi kharaji F. (2013). The application of hair flay charter of professional ethics of librarians working in public institutions, public libraries in Yazd province. Public Library and Information Studies; 19 (1): 5-20. (In Persian).

16. Asdaghi F. (2011). Evaluation of professional ethics among librarians national library bulletins. [Master's thesis]. Tehran : Beheshti University. (In Persian).

17. SiddiquiArfaie F, NoorMohammad Najafabdi M, Salimi MA. (2014). Internet moral injury on the family. 4th National Conference on Ethics and Manners of Life. (In Persian).

18. Asadullah A, Yerima B, Aliyu Y. (2014). The ethics of information and communication technology: An Islamic overview. International Journal of Information and Communication Technology Research; 4 (2).

19. Sqhalaslamy AR. (2011). The nature of research ethics issues in cyberspace. Ethics in Science and Technology; 6 (3): 1-14. (In Persian).

20. Heidari A, Rmzany Basry A. (2015). Investigate the relationship between use of the Internet, programs of satellite networks and religious identity of students. Journal of Applied issues of Islamic Education; (4): 54-35. (In Persian).

21. Caplan D. (2003). The development of online coerces. In: T. Anderson & F. Elloum (ed). Theory and practice of online learning. Athabasca: Athabasca University.

22. Bickford DJ, Wright DJ. (2006). Community: The hidden context for learning. Available at: http://www.educause. Edu / learningspacesch4. Accessed: 4 Jun 2017.

23. Dong T, Liang C, He X. (2016). Social media and internet public events. Telematics and Informatics.

24. Hidari A, Ramazani Baseri A. (2013). Internet, satellite programs and religious identity (Case study: High School Students in Marvdasht city). Sociology of Education; 4: 7 – 35.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.3.13.9]